Tofik Mahmud –80

Bu il tanınmış şair Tofik Mahmudun 80 illik yubileyi qeyd olunur. Şeirləri ilə Azərbaycan oxucusunun qəlbində daim yaşayan mərhum şairin poeziyasından bir neçə nümunəni "525-ci qəzet"in oxucularına təqdim edirik.

Dan ulduzu, bağban, güllər, ağaclar

Bağban qalxar yerindən
hər səhər il uzunu,
Qalxar ki, gözləriylə
görsün dan ulduzunu.
Bu dan ulduzu-bir nar,
Gecələrin qaranlıq budağından sallanar.
Açılmamış səhərin
yanağında gur yanar!
Kim görsə sübhdən onu
ürəyi işıqlanar.
Elə vurğun ki, ona
Bağban, itənə qədər
baxar da ulduzuna.
Dan yeri nur gətirər,
Ancaq dan ulduzunu
nur qoynunda itirər.
Yaxşıdır – bir işıqtək
İşıq içində itmək!
Enər həyətə bağban,
Aşılar qarşısında
gözəl bağça-bağ bu an.
Enib sübh çağı gəzər,
Bağçanı, bağı gəzər.
Gəzdikcə gün uzunu,
Yerdə, hər addımında
Görər göyün üzündə
itən dan ulduzunu.
Görər nar çiçəyində,
Qızılgül ləçəyində.
Dan ulduzu-bunların nəfəsində yaşayar,
Açılmamış güllərin qönçəsində yaşayar.
heç vaxt itməsin deyə
Yerdə dönər laləyə.
Qıpqırmızı qərənfil,
Bəs dan ulduzu deyil?!
Yaşadıb arzusunda, yaşadıb diləyində,
Bağban dan ulduzunu gəzdirər ürəyində,
Güllər aşıb-daşanda,
Meyvələr bollaşanda
Çəkilər bağça-bağdan,
Seyr eləyər uzaqdan.
Çoxu axtarmaz onu, çoxu yad olar ona,
Bu vaxt özü bənzəyər
İşığın bolluğundan itən dan ulduzuna!

RƏSSAM BƏHRUZ KƏNGƏRLİ

Qaranlığın içindən
baxır mənə iki göz,
İki göz!Yanır köz-köz!
Bir dəniz aşıb-daşır:
fırtınalı, ləngərli,
Fırtınada bir insan-
rəssam Bəhruz Kəngərli!
Kəndlərdə yanğın, qırğın,
Gəlir hər yandan qaçqın,
qaçqınlar yığın-yığın...
"Üzü üstə qapanıb,
Kömür kimi qaralıb
ocağa həsrətli sac
Kədərin şaxtasından
Başdan-başa qar alıb,
ağarıb nə qədər saç!
hər tərəfdə ehtiyac,
uşaqlar ac, yalavac!
Qanları, qurbanları
görüb dərd çəkir Bəhruz,
Dərdi qatır rənglərə
şəkillər çəkir Bəhruz!
Evlər-uçuq, xaraba,
Qaçqın dolu araba...
Sərt baxışlar, sərt qaşlar,
Yanan qapqara daşlar!
İtib kədər içində
bir gözəlin qəmzəsi,
Ölüm-zəhər içində
bir xəncərin qəbzəsi...
Saralan çöllər,düzlər,
Üzlər, yenə də üzlər.
Bu üzlər yorğun, əzgin,
Bu üzlərdə qəzəb, kin!
Gah mənzərə, dağ-dərə,
Gah abidə, məqbərə,
gah da məscid, minarə,
Cır-cındırda uşaqlar,
Analar qəlbi dağlar,
Qızlar gözləri ağlar,
Dağar, uzaqda, dağlar!
Gedir. Bəhruz...əlində dördkünc,
taxta çamadan
Dayanıb şəkil çəkir haça dağa çatmadan.
Gəlib keçir yanından bir Naxçıvan çaparı.
Çapar elə uca ki...
xatırladır çinarı!
Hanı indi o çapar?!
Bir muzey qucağında bu gün yenə at çapar!
Baxır mənə iki göz. İki göz!
yanır köz-köz.
Qışqırıram: siz, Bəhruz,
Nə üçün susursunuz?!
Çəkilib qaranlığa
Yanır, yenə də yanır
O gözlər ulduz-ulduz!

+++

Sizə yalvarıram mən dönə-dönə —
Heç zaman dəyməyin insan qəlbinə.
O, elə zərif ki, elə incə ki,
İpəyə bənzəyən elə qönçə ki,
Bir sözdən gecətək qarala bilər,
Onu boran ala, qar ala bilər.
Ürək nəğmə sevən köklənmiş bir saz,
Həm titrək, həm kövrək, həm də ki həssas...
Arzular, duyğular yuvasıdır o,
Baharın günəşli havasıdır o.
Qoymayın tutulsun, kövrəlsin, dolsun,
Daim nurlu olsun, daim şad olsun.
Sizə yalvarıram mən dönə-dönə —
Heç zaman dəyməyin insan qəlbinə.

Ulduzlar və nağıllar

Ulduzlarda, nağıllarda
elə işıq sayrışır,
Şer kimi, inci kimi
bir-birinə yaraşır.
Hər ikisi əfsanəvi,
möcüzəli, sehrli,
həm füsunkar, həm sirli...
Yaranıb onlar bizdən
min il, milyon il qabaq,
Fəqət bizə çox yaxındır
olsalar da çox uzaq...
Bu nağıllar, bu ulduzlar
əsr-əsr insanların
söhbətidir, sözüdür,
Arzusudur, işığıdır,
ürəyidir, gözüdür!
Bu gün ömür sürən insan
sabah ulduz olacaq,
Arzuları nağıl kimi
yer üzündə qalacaq.
Bu ulduzlar, bu nağıllar
gecə girir yuxuma,
Sehr dolu, tilsim dolu
nur gətirir yuxuma.
Bir qocaya uzaqdakı
uşaqlığı gözəldir,
Nağılların, ulduzların
uzaqlığı gözəldir!

Qayğılısan!

Qayğılısan, çünki sənin balan var,
Daşların da qayğısına qalan var!

Kəndimizdə bir "Dəli"

Bizim kəndimizdə bir "dəli" vardı,
Yaşıdları onu lağa qoyardı.
O, təmiz, sadəlöhv bir cavan idi,
Kiçik uşağa da inanan idi.
Hamının dadına gəlib yetərdi,
Çətinə düşənə kömək edərdi.
Tutub qocaların o əllərindən,
Dərhal yapışardı zənbillərindən.
Yazda bir uşağı sel-su apardı,
Gənclər qaça-qaça haray qopardı.
Büzüşüb hamısı düşdü qorxuya,
Lakin təkcə "dəli" atıldı suya.
Əlləşdi, uşağı sudan çıxartdı,
Ancaq özü çıxa bilmədi, batdı.
İnsanı yaxından tanımaq üçün,
Bəzən bu əhvalat çatır dadıma,
Mən bəzi "mədəni" ağıllıları
Görəndə o "dəli" düşür yadıma!

Kövrəklik

Kimin xoşu gəlməz kövrək budaqdan,
Bir mehlə titrəyən güldən, yarpaqdan.
İlk yaz aylarında göy otlar kövrək,
Dağ başında duran buludlar kövrək.
Kövrəklik hur dolu sirli bir fəsil,
Qışda ürəyində çiçək bitirir.
Kövrəklik insana göz yaşı deyil,
Nəciblik gətirir, sevgi gətirir.
Uçsan kövrəkliyin qanadlarında,
Gözəlliyi görmək asandır onda.
Sərt qayalar üstə çiçəklik olmaz,
Qəddar ürəklərdə kövrəklik olmaz.
Onlar kövrəlirlər xəstələnəndə,
Ya da başlarına bir iş gələndə.
Nə üçün olmasın, nə üçün ürək,
Hər zaman xeyirxah, hər zaman kövrək!
Kövrəklik gizlənmiş, təzə dil açmış
Körpə bir uşağın hər kəlməsində.
Axı nəyə lazım qəzəbli baxış,
Dünya bar bir qızın kövrəlməsində.
Bilirəm, qəzəb də, nifrət də lazım,
Lap yeri gələndə hiddət də lazım.
Ancaq mən insanın davranışında,
Onun baharında, onun qışında
Sevirəm kəpənək kövrəkliyini,
Duyuram hər zaman gərəkliyini.

Qırov

Qırov – səhər şehidir,
Ayazdan
donub qalıb,
Ağ-ağ çiçəklər kimi
Qorpağa qonub qalıb.
Otların sarqısıdır,
Ağacların, kolların
İncisi, sırğasıdır!
Qırov – qarın qardaşı,
Buludların göz yaşı!

Yerə ağ süfrə sərir,
Bizə xəbər gətirir
Qışın oğlan çağından,
Qarın yağacağından.

+++

Dahi olmasam da, dərd etmə, könül
həyatda nə şöhrət, nə dürr görmüşəm,
Mənə sevinc verib adicə bir gül,
Belə sevinclərlə ömür sürmüşəm,

+++

Vaxtın, zamanın yoxdur qərəzi,
Vaxtdır, zamandır düzgün tərəzi!

Yaxşı adamın məşqləri

Saatlarla ulduzlara
baxmağı sevər,
Çiçəklərdən inci tək şeh
yığmağı sevər,
Çəmənləri gəzə-gəzə,
Qönçələri üzə-üzə
əlvan çələng taxmağı sevər.
Özünə bir məskən bilər
göy qucağını,
Qollarına qanad edər
göy qurşağını.
Su tək içər al rəngini
al lalələrin,
Dərman kimi əsəbini
yatırsın deyə,
Gedib durar qarşısında şəlalələrin,
Kobud sözü, kobud səsi
batırsın deyə.
Qaçar, qaçar
bir mənasız söhbətdən uzaq
Qaçar,
kindən, küdurətdən, qeybətdən uzaq...
Qaçar, uçar
nəğmələrin qanadlarında,
Min sirr açar
... dahilərin həyatlarında.
Dəyanəti, güc-qüvvəti
dağlardan alar,
Təmizliyi, səxavəti
bağlardan alar
Seyr eləyib göyü-yeri
Şimşəklərlə birgə olar, bir ürək kimi,
Gəriləndə əsəbləri,
Çalışar ki,
titrəməsin
bir şimşək kimi!
Çay yanında seyid olub
sükuta dönər.
Bu dünyanı görmək üçün
buluda dönər!
Günəş kimi alışar ki,
Xırda hisslər ürəyində
doğa bilməsin,
Gecə-gündüz çalışar ki,
heç vaxt onu
Xırda hisslər burulğanı
boğa bilməsin!
Nadan tez-tez tənə vurar,
eşitməz onu,
Sakit-sakit gəlib qurar
maqnitofonu.
Məşq edər ki,
nə qəzəbli,
nə kinli olsun,
Soyuqqanlı, iradəli,
təmkinli olsun!
Düşünməsin qorxu
haqda, saralmasın o,
Çətin anda,
dar ayaqda
sarsılmasın o!
Məşq edər ki,
Güclü olsun, möhkəm olsun
qolu-qanadı
Sevsin, duysun bu dünyanı,
bu kainatı,
Sevsin bütün insanlığı, bütün həyatı!

Dağ başı indi qardır

Dağ başı indi qardır,
Yenə günəşdir çıxan,
Məni yandırıb yaxan,
Nə dərd, nə ahu-zardır,
Bir həzin intizardır,
Bir şirin intizardır,
Çəkib intizarını
Dəli-dolu sevginin,
Duyub ağrılarını
Çılğın, odlu sevginin
Yaşayıram narahat
Tufana düşmüş kimi,
Sıxır məni bu həyat
hicrana düşmüş kimi!
Ürəyim gah işıqlı,
Gah kölgəli, qapalı,
Gah açıram acıqlı
Pəncərəni, qapını!

Dağ başı indi qardır,
Gecə-gündüz andığım
Nə cənnət, nə gülzardır,
həsrətilə yandığım
Bir həzin intizardır,
Göz dikmişəm bahara,
Odlu baxışlarına,
Arzu çiçəklərinə,
Nəğmə yağışlarına!
Qalmışam möhnətində
Şimşəklə rəqs etməyin,
Dalğayla toqquşmağın,
Qalmışam həsrətində
Bir meşədə itməyin,
Quş dalınca qaçmağın.
Ömrün tər baharını
hər yanda izləyirəm,
Çəkib intizarını
həmişə gözləyirəm,
Həmişə gözləyirəm!

Dağ başı indi qardır
həsrətlə can atdığım
Nə dövlət, nə də vardır,
Qəlbimdə yaşatdığım,
Bir şirin intizardır,
Bir həzin intizardır,
Bir şirin intizardır.
İntizar varsa demək
Mənim nə sakitliyim,
Nə də ki, dincliyim var.
Əbədi məhəbbətim,
Odum, eşqim, həsrətim,
Əbədi gəncliyim var?!

Dağ başı indi qardır,
O dağ başından baxan
Yenə də nazlı yardır,
Məni yandırıb yaxan
Bir həzin intizardır,
Bir şirin intizardır!

Şeiriyyət...

Bir maşın çıxır
Qorxulu dağ yolunu.
Qu quşu kimi
Ağardıbdır qar onu.
Tufan başlayır birdən
Qarı süpürür yerdən.
Qar fırlana-fırlana
Səpələnir hər yana.
Yer də, göy də vuruşur,
Burulğana düşür qar.
Sanki burda toqquşur
Ağ köpüklü dalğalar.
Sürücü baxır qara,
Görünməyən yollara.
Maşını sürə bilmir.
Üstündə yol getdiyi
Dağları görə bilmir.
Pəncərə buz bağlayır,
O, maşını
Dağ döşündə saxlayır.
Yer sürüşkən, qorxulu,
Necə getsin bu yolu?!
Maşından yerə düşür,
Təbiətlə görüşür.
Yerdən qalxır süd buğu,
Unudur bu soyuğu.
Qarı yelləşir külək
Qızların ağ donu tək...
Bu yer görünür ona
Coşan rəqs salonu tək...
Unudur, dona bilər,
Maşın dayana bilər
Burda səhərə kimi.
Bu bəlanı unudur,
Qar, boranı unudur.
O gözəllik vurğunu,
Unudur bu çovğunu.
Qorxu, təlaş duymadan
Seyr edir heyran-heyran
Üstünə qonan qarı,
Üstündə donan qarı.
O, düşsə də çətinə
Bu təbiət içində,
Qışın şeiriyyətinə
Baxır heyrət içində!